

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Природничих наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 15 «Економіка природокористування»

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність Е2 «Екологія»

Освітня програма «Екологія»

Освітній ступінь бакалавр

Факультет психолого-природничий

Рівне - 2025-2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни ОК 15 "Економіка природокористування" для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою Е2 "Екологія". РДГУ. 2025. 25с.

Мова навчання: українська.

Розробник:

Велесик Т.А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри природничих наук.

Протокол від "17" червня 2025 року № 8

Завідувач кафедри

природничих наук

(проф. Наталія ГРИЦАЙ)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від "26" червня 2025 року № 5

Голова навчально-методичної комісії

психолого-природничого факультету

(доц. Ірина ТРОХИМЧУК)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань <u>Е Природничі науки, математика та статистика</u>	Обов’язкова	
	Спеціальність: E2 «Екологія»		
Модулів - 3	Освітній рівень: перший (бакалаврський) рівень	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 9		4-й	-й
Загальна кількість годин - 90 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 2,5 самостійної роботи студента — 1,5		8-й	-й
		Лекції	
		16	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	год.
		Самостійна робота	
		54 год.	год.
		Вид контролю іспит	

Передумови вивчення дисципліни: прослухані курси дисциплін Загальна екологія (та неоекологія), Моніторинг довкілля, Нормування антропогенного навантаження та природне середовище.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування знань студентів у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, соціально-економічних аспектів природокористування та природоохоронного законодавства, надбання практичних навичок в економічній оцінці природних ресурсів, ефективності впровадження природоохоронних заходів та оцінці економічного збитку, що утворюється внаслідок забруднення довкілля; формування у студентів наукового світогляду і здатності до економічного мислення.

Завдання дисципліни:

- 1) вивчення економічних аспектів взаємодії суспільства і природи;
- 2) виявлення негативного впливу господарської діяльності на довкілля;
- 3) характеристика сучасних протиріч між потребами соціально-економічного розвитку і можливостями екосистем;

- 4) оцінка природних ресурсів і пошук економічних механізмів досягнення раціональнішого їх використання (різні форми оплати за природні ресурси, прогресивні технології, безвідходне виробництво та ін.);
- 5) аналіз процесу залучення ресурсів довілля в цінову систему на підставі визначення економічної цінності компонентів довілля;
- 6) освоєння методології й методики економічного обґрунтування оптимальних напрямів соціально-економічного розвитку з урахуванням екологічних обмежень;
- 7) визначення можливих шляхів підвищення еколого-економічної ефективності господарства;
- 8) аналіз спроможності ринкової системи забезпечення ефективного використання ресурсів довілля;
- 9) аналіз реальної ситуації, яка склалась у певній галузі, та розробка заходів на перспективу.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття студентами таких компетентностей:
загальних:

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

Фахових:

ФК14. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довілля та збалансованого природокористування.

ФК16. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально- економічних наук.

ФК18. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

3. Очікувані результати навчання

Вивчення дисципліни «Економіка природокористування» сприяє отриманню наступних **програмних результатів** навчання освітньо-професійної програми підготовки бакалавра:

ПРН03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довілля та оптимального природокористування.

ПРН13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПРН22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довілля.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Економічні аспекти використання природних ресурсів та проблеми забруднення навколишнім природним середовищем

Змістовий модуль 1.1

Понятійно-термінологічний апарат та методологічні основи економіки природокористування

Тема 1. Економіка природокористування як наука, її предмет, метод і завдання.

1. Необхідність охорони навколишнього природного середовища та суть раціонального природокористування.
2. Предмет, метод і завдання дисципліни.
3. Еколого-економічна суть природокористування.

Тема 2. Природні ресурси, навколишнє середовище як об'єкти власності.

1. Поняття природного середовища і природних ресурсів.
2. Класифікація природних ресурсів.
3. Вплив форм власності на використання, відтворення, збереження і охорону природних ресурсів.
4. Значення і роль роздержавлення і приватизації природних ресурсів у вирішенні екологічних проблем.

Змістовий модуль 1.2

Оцінка економічних збитків від порушення природних ресурсів

Тема 3. Зміст і механізм формування економічних збитків від забруднення навколишнього середовища та основні методи їх визначення.

1. Зміст і значення економічної оцінки наслідків порушення навколишнього природного середовища.
2. Суть категорії збитків та механізм їх формування.
3. Принципи визначення та показники економічного збитку від забруднення навколишнього природного середовища.

Тема 4. Оцінка і формування економічних збитків від порушення водних ресурсів.

1. Причини і види забруднення водних джерел.
2. Загальні підходи і рекомендації по оцінці економічного збитку від забруднення і нерационального використання ВР.
3. Економічна оцінка збитку, нанесеного галузям н/г забруднення ВР.

Тема 5. Оцінка економічних збитків від порушення земельних ресурсів і забруднення атмосфери.

1. Характеристика основних видів порушення земельних ресурсів.
 2. Загальні підходи до оцінки економічних збитків від різних видів порушень земельних ресурсів.
 3. Оцінка загальних втрат ресурсів та збитків НПС від гідромеліоративного будівництва.
- Склад і порядок визначення збитків внаслідок порушення атмосфери.

Модуль 2

Економічна ефективність природоохоронної діяльності

Змістовий модуль 2.1

Економічне та екологічне обґрунтування природоохоронних заходів.

Тема 6. Ефективність витрат на природоохоронні цілі та принципи визначення ефективності природоохоронних заходів.

1. Суть і види ефективності природоохоронних заходів (ПОЗ).
2. Поняття одно- і багатоцільових заходів.
3. Показники еколого-економічної ефективності природокористування.
4. Порядок і методи визначення загального і госпрозрахункового ефекту.

Тема 7. Економічне обґрунтування природоохоронної діяльності.

1. Необхідність, значення, завдання економічного обґрунтування природоохоронних заходів.
2. Види результатів природоохоронної діяльності і їх суть.

3. Показники економічних результатів природоохоронної діяльності і критерії вибору оптимальних рішень.

Тема 8. Екологічна ефективність природоохоронних заходів.

1. Екологічні, соціальні та економічні результати оцінки ефективності природоохоронних заходів.

2. Екологічні показники продукції. Визначення ступеня екологічності продукції.

3. Маркування екологічно чистої продукції. Стан проблеми в Україні.

Змістовий модуль 2.2

Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності

Тема 9. Природоохоронні витрати виробництва та їх облік. Склад і структура природоохоронних витрат.

1. Капітальні вкладення на будівництво природоохоронних об'єктів.
2. Структура капітальних вкладень на охорону НПС та раціональне використання ПР.
3. Поточні витрати, їх склад і структура. Облік природоохоронних витрат і його види.

Тема 10. Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності.

1. Головні економічні інструменти впливу на ринкову кон'юнктуру: державне кредитування приватного підприємництва, податкові пільги, система пільгової амортизації, фіксовані платежі, штрафи тощо.
2. Екологізація банківської справи.
3. Еколого-етичні мотиви в інвестиційній політиці. Операційні критерії еколого-етичних фондів.

Змістовий модуль 2.3

Природоохоронна діяльність в Україні та її фінансування

Тема 11. Фінансування природоохоронної діяльності в Україні.

1. Головні бюджетні та позабюджетні джерела фінансових ресурсів.
2. Фонди охорони навколишнього природного середовища різних рівнів.
3. Економічне стимулювання раціонального природокористування.

Модуль 3

Фінансово-економічний механізм охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів. Міжнародна діяльність у вирішенні проблем природокористування та охорони довкілля

Змістовий модуль 3.1

Економічна оцінка природних ресурсів

Тема 12. Народногосподарська оцінка, її суть, значення та методи.

1. Поняття про економічну оцінку природних ресурсів, їх суть та функції.
2. Витратна і рентна концепції економічної оцінки природних ресурсів.
3. Суть та основні принципи абсолютної економічної оцінки природних ресурсів.

Тема 13. Водні, лісові, мінеральні ресурси, їх економічна оцінка та раціональне використання.

1. Водні ресурси, їх відтворення та використання.
2. Економічна оцінка використання водних ресурсів.
3. Комплексна економічна оцінка лісових ресурсів.
4. Економічна оцінка використання земельних ресурсів.

Змістовий модуль 3.2

Рациональне використання природних ресурсів

Тема 14. Народногосподарське планування природокористування.

1. Завдання, суть та основи планування раціонального природокористування.
2. Система показників та основні напрямки вдосконалення планування в системі природокористування.
3. Особливості застосування господарського розрахунку в екологічній сфері.

Тема 15. Методи і форми стимулювання раціонального природокористування.

1. Економічні інтереси в системі природоохоронної діяльності. Суть та значення економічного стимулювання.
2. Методи і форми економічного стимулювання раціонального природокористування.
3. Фінансові стимули раціонального використання ПР.

Змістовий модуль 3.3

Плата за використання природних ресурсів та принципи її визначення

Тема 16. Плата за природні ресурси та джерела їх утворення.

1. Економічний зміст і значення плати за природні ресурси.
2. Платне природокористування в нових умовах господарювання.
3. Плата за споживання води і забруднення водних ресурсів.

Змістовий модуль 3.4

Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля

Тема 17. Природокористування в Україні на тлі міжнародного природокористування. Концепція сталого розвитку

1. Ідеї та принципи концепції сталого розвитку
2. Індекс економічної сталості.
3. Комплексна програма реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003–2015 роки.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	Лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
	90	16	20			54						
<i>Модуль 1 Економічні аспекти використання природних ресурсів та проблеми забруднення навколишнім природним середовищем</i>												
Змістовий модуль 1.1 Понятійно-термінологічний апарат та методологічні основи економіки природокористування												
Тема 1. Економіка природокористування як наука, її предмет, метод і завдання		2	2			2						

[illegible]

Тема 9. Природоохоронні витрати виробництва та їх облік. Склад і структура природоохоронних витрат.			2			4						
Тема 10. Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності.		2				4						
Разом за змістовим модулем 2.2		2	2			8						
Змістовий модуль 2.3 Природоохоронна діяльність в Україні та її фінансування												
Тема 11. Фінансування природоохоронної діяльності в Україні.			2			2						
Разом за змістовим модулем 2.3			2			2						
Модуль 3 Фінансово-економічний механізм охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів. Міжнародна діяльність у вирішенні проблем природокористування та охорони довкілля												
Змістовий модуль 3.1 Економічна оцінка природних ресурсів												
Тема 12. Народногосподарська оцінка, її суть, значення та методи.		2				4						
Тема 13. Водні, лісові, мінеральні ресурси, їх економічна оцінка та раціональне використання.			2			6						
Разом за змістовим модулем 3.1		2	2			10						
Змістовий модуль 3.2 Раціональне використання природних ресурсів												
Тема 14. Народногосподарське планування природокористування.			2			6						
Тема 15.Методи і форми стимулювання раціонального природокористування.			2			6						
Разом за змістовим модулем 3.2			4			12						

Змістовий модуль 3.3 Плата за використання природних ресурсів та принципи її визначення											
Тема 16. Плата за природні ресурси та джерела їх утворення.			2			2					
Разом за змістовим модулем 3.3			2			2					
Змістовий модуль 3.4 Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля											
Тема 17. Природокористування в Україні на тлі міжнародного природокористування. Концепція сталого розвитку			2			8					
Разом за змістовим модулем 3.4			2			8					
Усього годин		16	20			54					

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економіка природокористування як наука.	2
2	Порушення водних ресурсів: загальні підходи та рекомендації по оцінці їх економічного збитку.	2
3	Методи формування і види економічних збитків від забруднення атмосфери.	2
4	Види ефективності ПОЗ та її суть.	2
5	Необхідність, значення, завдання економічного обґрунтування природоохоронних заходів	2
6	Маркування екологічно чистої продукції. Стан проблеми в Україні.	2
7	Капітальні вкладення на охорону НПС та їх структура.	2
8	Облік природоохоронних витрат і його види.	2
9	Ринкові механізми економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності.	2
10	Природоохоронна діяльність в Україні та її фінансування	2
Разом		20

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економіка природокористування як наука, її предмет, метод і завдання	2
2	Природні ресурси, навколишнє середовище як об'єкти власності	2
3	Зміст і механізм формування економічних збитків від забруднення навколишнього середовища та основні методи їх визначення	2
4	Оцінка економічних збитків від порушення земельних ресурсів і забруднення атмосфери	2
5	Ефективність витрат на природоохоронні цілі та принципи визначення ефективності природоохоронних заходів	2
6	Економічне обґрунтування природоохоронної діяльності	2
7	Екологічна ефективність природоохоронних заходів	2
8	Природоохоронні витрати виробництва та їх облік. Склад і структура природоохоронних витрат	2
9	Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності	4
10	Фінансування природоохоронної діяльності в Україні	4
11	Народногосподарська оцінка, її суть, значення та методи	2
12	Водні, лісові, мінеральні ресурси, їх економічна оцінка та раціональне використання	4
13	Народногосподарське планування природокористування	6
14	Методи і форми стимулювання раціонального природокористування.	6
15	Плата за природні ресурси та джерела їх утворення.	6
16	Природокористування в Україні на тлі міжнародного природокористування. Концепція сталого розвитку	6
Разом		54

8. Індивідуальні завдання

Протягом семестру студенти виконують одне індивідуальне завдання, яке є невід'ємною складовою самостійної роботи.

Індивідуальне завдання виконується за рахунок годин самостійної роботи, згідно з запропонованими студентам темами у реферативній формі (обсягом 10–20 с. відповідно оформленого друкованого тексту). Його виконання має сприяти розвитку навичок самостійного вивчення та цілеспрямованого аналізу конкретного питання за літературними джерелами і, по можливості, практичним матеріалом. Темі рефератів пов'язані з конкретними еколого-економічними проблемами України та світу.

1. Еколого-економічний аналіз, головні завдання, принципи та методи.
2. Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення охорони атмосферного повітря.
3. Роль принципу “Забруднювач платить” в економіці природокористування.
4. Необхідність екологізації виробництва за сучасних умов.
5. Екологічні показники продукції.
6. Форми заохочення і стимулювання природоохоронної діяльності.
7. Еколого-економічні проблеми Тернопільської області.
8. Еколого-економічні проблеми Рівненської області.
9. Еколого-економічні проблеми Донбасу.
10. Еколого-економічні проблеми Карпатського регіону.
11. Еколого-економічні проблеми Поліського регіону.
12. Еколого-економічні проблеми Кримського півострова.
13. Еколого-економічний моніторинг.
14. Економічний механізм розвитку й охорони рекреаційних ресурсів в Україні.
15. Економічний механізм охорони рибних ресурсів в Україні.
16. Економічний механізм охорони рослинних ресурсів в Україні.
17. Економічний механізм охорони тваринних ресурсів в Україні.
18. Економічний механізм охорони лісових ресурсів в Україні.
19. Роль економічних механізмів Кіотського протоколу у вирішенні проблем зміни клімату.
20. Еколого-економічне районування.
21. Концепція сталого розвитку.
22. Закономірності взаємодії суспільства і природи.
23. Міжнародна практика оцінювання природних ресурсів.
24. Стратегічні пріоритети сталого розвитку України в екологічній сфері (за Комплексною програмою впровадження на національному рівні рішень Всесвітнього саміту зі сталого розвитку).
25. Стратегічні пріоритети сталого розвитку України в економічній сфері (за Комплексною програмою впровадження на національному рівні рішень Всесвітнього саміту зі сталого розвитку).
26. Діяльність Комітету екологічної політики Європейської економічної комісії ООН.
27. Споживацька сутність сучасної економіки і проблеми екології.
28. Сучасні проблеми фінансування природоохоронних заходів в Україні.
29. Еколого-економічні проблеми акваторії та узбережжя Чорного моря.
30. Еколого-економічні проблеми акваторії та узбережжя Азовського моря.
31. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з використанням пестицидів.
32. Еколого-економічні проблеми ливарного виробництва.
33. Інвестиційна політика щодо охорони довкілля.

34. Безвідходні технології – головний шлях охорони довкілля від техногенного впливу.
35. Шляхи “екологічного” вирішення паливно-енергетичної проблеми в Україні.
36. Оцінка можливості подальшого розвитку атомної енергетики в Україні з позицій раціонального природокористування.
37. Еколого-економічні проблеми зони аварії Чорнобильської АЕС.
38. Еколого-економічні проблеми, пов’язані з функціонуванням гірничодобувної промисловості України.
39. Еколого-економічні проблеми, пов’язані з функціонуванням металургійного комплексу України.
40. Еколого-економічні проблеми, пов’язані з функціонуванням хімічних підприємств.
41. Еколого-економічні проблеми, пов’язані з функціонуванням теплових електростанцій.
42. Еколого-економічні проблеми, пов’язані з функціонуванням агропромислового комплексу України.
43. Екологізація банківської справи за сучасних умов.
44. Еколого-етичні мотиви в інвестиційній політиці.
45. Економічні інструменти впливу на ринкову кон’юнктуру у галузі використання природних ресурсів та розвитку екологічної інфраструктури.
46. Концепція використання природних благ.
47. Економічні збитки від забруднення навколишнього середовища.
48. Екологічний бюджет і природоохоронні фонди.
49. Інформаційне забезпечення управління природокористуванням і охороною природи.
50. Екологічне маркування як інструмент сучасного маркетингу.

9. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Економіка природокористування» використовуються наступні методи навчання:

- МН1 – словесний метод (лекція, співбесіда, дискусія тощо);
- МН2 – практичний метод (практичні заняття);
- МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);
- МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп’ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- МН6 – самостійна робота (розв’язання завдань).
- МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

10. Методи оцінювання.

При проведенні контрольних заходів з дисципліни «Економіка природокористування», використовуються такі форми контролю якості засвоєння навчального матеріалу:

- МО1 – екзамен;
- МО2 – усне або письмове опитування;
- МО4 – тестування;
- МО5 – командні проекти;
- МО6 – реферати, есе;
- МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- МО9 – захист практичних робіт.

11. Засоби діагностики результатів навчання

- стандартизовані тести;

- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- завдання на тренажерах.

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК01	Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності	ПРН03	Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування	МН1, МН2, МН4	МО1, МО2, МО4, МО7, МО9
		ПРН13	Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології	МН5	МО6, МО7, МО9
		ПРН22	Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля	МН2, МН7	МО5, МО6, МО7
ФК14	Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування	ПРН03	Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування	МН1, МН4	МО6, МО7
		ПРН22	Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля	МН2, МН6, МН7	МО5, МО6, МО7

90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктив-но-варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			

64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ та оцінка за екзамен.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								ІНДЗ	Підсум-ковий іспит	Сума
№ 1			№ 2		№ 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	20	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів

14. Методичне забезпечення

1. Кафедральне положення про рейтингову систему оцінювань знань № 48-075.
2. Робоча програма з дисципліни «Економіка природокористування».
3. Конспект лекцій.
4. Методичні рекомендації до практичних робіт.
5. Збірник тестових завдань з дисципліни «Економіка природокористування» для проведення поточного контролю знань студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 101 «Екологія». Рівне, 2023. 34 с.
6. Збірник тестових завдань з дисципліни «Економіка природокористування» для проведення підсумкового контролю знань студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 101 «Екологія». Рівне, 2023. 52 с.

15. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Сутність з управління в галузі охорони навколишнього середовища полягає в виконанні функції :
 - 1 *Нагляду;*
 - 2 *Прогнозування та експертизи;*
 - 3 *Усе перелічене.*
2. Загальний ефект природоохоронної діяльності проявляється у:
 - 1 *Економії витрат на використанні робіт і надання послуг.*
 - 2 *Скорочення витрат особиста: коштів населення, спричинена: забрудненням навколишнього середовища:*
 - 3 *Усе перелічене.*
3. За обсягом правового регулювання екологічні норми поділяють на:
 - 1 *Галузеві;*
 - 2 *Природоохоронні;*
 - 3 *Попереджувальні.*
4. Візначення еколого-економічних збитків здійснюється за напрямками :
 - 1 *Прямі розрахунки втрат:*
 - 2 *Непряма емпірична оцінка:*
 - 3 *Усе перелічене.*
5. Якість води визначається за такими показниками :
 - 1 *Санітарний:*
 - 2 *Токсикологічний:*
 - 3 *Усе перелічене.*
6. Розв'язання екологічних проблем у сфері охорони атмосферного повітря - це:
 - 1 *.Будівництво об'їзних доріг навколо міста:*
 - 2 *Використання безвідходних виробництв:*
 - 3 *Дотримання технології захоронення відходів*
7. Головним завданням управління в галузі охорони навколишнього середовища є:
 - 1 *Контроль за дотриманням вимог екологічної безпеки:*
 - 2 *Забезпечення заходів щодо раціонального використання природних ресурсів:*

3 *Усе перелічене.*

8. Під раціональним землекористуванням розуміють:

1 *Використання ґрунтів за прямим призначенням:*

2 *Охорону земель:*

3 *Усі відповіді правильні*

9. *Складові екологічно безпеки - це :*

1 *Екологічно чиста продукція:*

2 *Екологічно чисте виробництво:*

3 *Усе перелічене.*

10. Елементи екологічного механізму регулювання природоохоронної діяльності є:

1 *Плата за забруднення навколишнього середовища:*

2 *Екологічне страхування.*

3 *Усе перелічене.*

11. Місцеві фонди охорони навколишнього середовища утворюються за рахунок :

1 *Платежів за забруднення навколишнього середовища в розмірі 70%:*

2 *Платежів за забруднення навколишнього середовища в розмірі 10%;*

3 *Платежів за забруднення навколишнього середовища в розмірі 30%;*

12. *Зона підвищеної екологічної безпеки - це :*

1 *Зміни в навколишньому середовищі, що призвели до неможливості доживання населення:*

2 *Території де виникли негативні зміни в навколишньому середовищі, що ставлять під загрозу здоров'я населення:*

3 *Усі варіанти правильні.*

13. Поріг шкідливості - це:

1 *Норматив, що встановлюється для шкідливих речовин:*

2 *Мінімальна доза речовини що викликає зміни в організмі:*

3 *Гранично допустима концентрація шкідливої речовини*

14. Оцінка рівня забруднення хімічними речовинами ґрунту здійснюється за показниками:

1 *Індекс забруднення:*

2 *Кратність перевищення ГДК;*

3 *Сумарний показник забрудненні;*

4 *Середня концентрація речовини.*

15. При встановленні плати за використання та пошкодження природних ресурсів враховуються:

1 *Ефект використання природних ресурсів у виробництві:*

2 *Прогноз витрат на відтворення природних ресурсів:*

3 *Усе перелічене.*

16. Фінансування заходів щодо охорони навколишнього середовища здійснюються за рахунок:

- 1 *Державного бюджету України;*
- 2 *Коштів підприємств, установ;*
- 3 *Усе перелічене.*

17. Екологічна експертиза здійснюється на підставі:

- 1 *Закону України « Про екологічну експертизу »;*
- 2 *Закону України « Про охорону навколишнього середовища »;*
- 3 *.Конституції України*

18. До негативних факторів у природно-ресурсному комплексі відносять:

- 1 *Стихійні лиха;*
- 2 *Аварії;*
- 3 *Усе перелічене.*

19. Верховна Рада України здійснює функції управління в галузі охорони навколишнього середовища :

- 1 *Законодавчі;*
- 2 *Виконавчі;*
- 3 *Контрольні.*

20. Органи місцевої влади, що здійснюють законодавчі функції управління в галузі охорони навколишнього середовища:

- 1 *Дають згоду на розміщення на своїй території підприємств;*
- 2 *Організують роботу з ліквідації екологічних наслідків аварій.*
- 3 *Усе перелічене.*

21. За юридичною силою екологічні норми поділяють на :

- 1 *Підзаконні;*
- 2 *Каральні;*
- 3 *Заохочувальні.*

22. Порядок страхування - це:

- 1 *Визначення об'єктів страхування;*
- 2 *Визначення об'єму страхового відшкодування;*
- 3 *Усе перелічене*

23. Основи: проблеми охорони землі:

- 1 *.Охорона від виснаження;*
- 2 *Охорона від забруднення і деградації;*
- 3 *Усі відповіді правильні*

24. Показники нормування водоспоживання:

- 1 *Норма водоспоживання;*
- 2 *Норма водовідведення;*
- 3 *Усе перелічене*

25. Зони екологічної катастрофи - це:

- 1 *Території де виникли стійкі або не зворотні негативні зміни в навколишньому середовищі, що привели до неможливості проживання населення;*
- 2 *Території де виникли негативні зміни в навколишньому середовищі, що становлять загрозу для здоров'я населення;*

3 *Усе правильне*

26. Оцінка природних ресурсів буває:

- 1 *Результативна та енергетична:*
- 2 *Економічна:*
- 3 *Усе перелічене*

27. Екологічними показниками ефективності природоохоронних заходів у землеробстві є:

- 1 *Фондовіддача:*
- 2 *Динаміка стану і якості земельних ресурсів:*
- 3 *Економія живої праці;*

28. До компетенції Міністерства охорони навколишнього природного середовища та його органів на місцях належить:

- 1 *Організація моніторингу навколишнього середовища:*
- 2 *Здійснення державної екологічної експертизи:*
- 3 *Усе перелічене*

29. Розподіл коштів за використання природних ресурсів, що надходять до Державного бюджету України здійснює:

1. *Кабінет Міністрів;*
2. *Верховна Рада:*
3. *Мінприроди*

30. Платою за використання природних ресурсів є:

1. *Тариф*
2. *Компенсація:*
3. *Спеціальне використання природних ресурсів:*

31. Плату за спеціальне використання природних ресурсів вносять:

1. *Суб'єкти підприємницької діяльності, що добувають та використовують їх;*
2. *Суб'єкти підприємницької діяльності, що передають їх для подальшої переробки і використання:*
3. *Усе перелічене.*

32. Економічна оцінка природних ресурсів має підходи :

1. *Затратний та рентний:*
2. *Відновлюваний:*
3. *Усе перелічене*

33. Порушення навколишнього середовища бувають:

1. *Природні:*
2. *Антропогенні:*
3. *Усе перелічене*

34. Особливості розрахунку економічних збитків в АПК:

1. *Забруднення ґрунту на людину впливає не прямо, а опосередковано:*
2. *Використання землі супроводжується зміною її природних первісних властивостей:*
3. *Усе перелічене*

35. Розв'язання екологічних проблем у сфері охорони атмосферного повітря -

це :

- 1 *Будівництво об'їзних доріг навколо міст:*
- 2 *Використання безвідходна: виробництв:*
- 3 *Дотримання технології захоронення відходів*

16. Рекомендована література

Основна

1. Волошин І. М. Методика дослідження проблем природокористування / І.М. Волошин. – Львів, 1994.
2. Гриценко Ю. М. Комплексне використання та охорона водних ресурсів / Ю. М. Гриценко. – Рівне, 1997.
3. Данилишин Б. М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б. М. Данилишин, С. І. Дорогунцов, В. С. Міщенко. – К., 1999.
4. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища : [Навч. посібник] / В. С. Джигирей. – К., 2004. – С. 220–234.
5. Екологічний менеджмент : [Навч. посібник] / [За ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк]. – К., 2004.
6. Игнатенко М. Г. Экология и экономика природопользования. / М. Г. Игнатенко, В. А. Малеев. – Киев, 1998.
7. Коржнев М. М. Природно-ресурсні основи розвитку суспільства : [Підручник] / М. М. Коржнев. – К., 2004.
8. Мамедов О. І. Економіка природокористування : [Навч. посібник] / О. І. Мамедов, А. В. Власова. – Кривий Ріг, 2007.
9. Царенко О. М. Основи екології та економіка природокористування : Курс лекцій. Практикум : [Навч. посібник] / О. М. Царенко, О. О. Несветов, М. О. Кадацький. – Суми, 2001. – 326 с.
10. Шеляг-Сосонко Ю. Р. Ліси України. Сучасний стан, збереження, використання / Ю. Р. Шеляг-Сосонко, С. М. Стойко, Л. П. Макаренко. – К., 1996.
11. Яремчук І. Г. Економіка природокористування : [Навч. посібник] / І. Г. Яремчук. – К., 2000.

Допоміжна

(нормативні документи, довідники, словники тощо)

1. Базові нормативи плати за забруднення навколишнього середовища України. Методика визначення розмірів плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього середовища України. – К., 1993. – 22 с.
2. Водний кодекс України (1995).
3. Географічна енциклопедія України: У 3 т. – К.: Укр. енциклопедія, 1990–1994.
4. Екологічне маркування на упаковці // Інформ. бюл. з міжнар. стандартизації. – 1996. – № 1. – С. 60–64.
5. Екологія Львівщини, 2007: Бюлетень Держуправління охорони НПС у Львівській обл. – Львів, 2008. – 184 с.
6. Закон України “Про меліорацію земель” (2000).
7. Закон України “Про мисливське господарство та полювання” (2000).
8. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” (1991).
9. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” (1992).
10. Закон України “Про плату за землю”.
11. Закон України “Про рослинний світ” (1999).
12. Закон України “Про тваринний світ” (1993).
13. Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища. – Львів, 2004.
14. Земельний кодекс України (1992).
15. Інструкція про порядок обчислення та сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища (1999).

16. Кашенко А. Л. Фінансово-економічні основи природокористування / А. Л. Кашенко. – К., 1999. – 221 с.
17. Кодекс України про надра (1994).
18. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 р. (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 880-р).
19. Лісовий кодекс України (1994).
20. Наказ Мінекобезпеки “Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів” (1995).
21. Наказ Мінекобезпеки “Про затвердження базових нормативів плати за забруднення навколишнього природного середовища” (1996).
22. Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі: Спец. видання до 5-ї Всеєвропейської конф. міністрів навколишнього середовища “Довкілля для Європи”. – К., 2003.
23. Постанова Верховної Ради України “Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” (1998).
24. Постанова КМУ “Про затвердження Порядку визначення плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього природного середовища” та Положення “Про республіканський позабюджетний фонд охорони навколишнього природного середовища” (1992).
25. Постанова КМУ “Перелік видів діяльності, які відносяться до природоохоронних заходів” (1992).
26. Постанова КМУ “Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення НПС і стягнення цього збору” (1999).
27. Постанова КМУ “Комплексна програма реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003–2015 роки” (2003).
28. Сталий розвиток суспільства : 25 запитань та відповідей : [Тлумачний словник]. – К., 2001.
29. Стан світу-2000. Інститут Всесвітнього Спостереження про прогрес до сталого суспільства. – К., 2000.

Інформаційні ресурси

1. www.mama-86.kiev.ua (Всеукраїнська екологічна громадська організація “МАМА-86”)
2. Ecoportal.univ.kiev.ua (на сайті представлені матеріали екологічних конференцій, нарад, публікацій, результати досліджень, освіта)
3. www.ecolife.org.ua
4. www.alter-eco.org.ua (коаліція українських неурядових організацій “Альтер-Еко”)
5. www.ecoleague.net (офіційний сайт Всеукраїнської екологічної Ліги)
6. www.unep.ch/ (Програма ООН з питань захисту довкілля – United Nations Environment Program)
7. www.rada.kiev.ua (сайт Верховної Ради України)
8. www.dovkilia.kiev.ua (сайт екологічного проекту)
9. Ecoproduct.org.ua (сайт загальнонаціонального проекту “Екологічно чистий продукт”)
10. www.erriu.ukrtel.net (сайт Інституту досліджень навколишнього середовища та ресурсів)
11. www.ecology.org.ua (сайт Комітету ВР України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи)
12. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (законодавство України)
13. www.eea.europa.eu/ (EEA – European Environment Agency)
14. www.menr.gov.ua (сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища)
15. www.iapm.edu.ua (сайт Центру сталого розвитку та екологічних досліджень)
16. ru.wikipedia.org
17. www.franko.lviv.ua
18. www.ecoline.ru/mc/books/emas

Робоча програма _____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20__20__ навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

підпис

прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Голова навчально-методичної комісії _____

підпис

прізвище та ініціали

Робоча програма _____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20__20__ навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

підпис

прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Голова навчально-методичної комісії _____

підпис

прізвище та ініціали

Робоча програма _____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_ навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

підпис

прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Голова навчально-методичної комісії _____

підпис

прізвище та ініціали

Робоча програма _____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_ навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

підпис

прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від " ____ " _____ 20__ року № _____

Голова навчально-методичної комісії _____

підпис

прізвище та ініціали